

Werk

Titel: Petri Petiti Philosophi & Doctoris Medici Parisiensis De Sibylla

Untertitel: Libri tres

Autor: Petitus, Petrus

Verlag: Lankisch; Guntherus

Ort: Lipsiae; Lipsiae

Jahr: 1686

Kollektion: VD17-Mainstream

Gattung: Altertumskunde

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN737373385

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN737373385>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=737373385>

LOG Id: LOG_0011

LOG Titel: Caput XIX. - Caput XX.

LOG Typ: chapter

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

adagio vide Cælium eius ciuitatis lumen lib. 14. Antiquarum Lectionum cap. 21. Atque ex his omnibus non absurde aliquis suspicetur, barbaram fuisse Sibyllam; tametsi nusquam ab aliquo obseruatum memini. Sed hæc animi gratia.

CAPVT XIIX.

Sibyllæ viuacitas perperam a Luciano omissa in libro de longæuis.

Cur tam diu vixerit

Sibylla.

Vulgatum id quoque de Sibylla & multorum monumentis proditum; inter alia naturæ eius insignia, de quibus supra, hoc quoque affuisse, vt quam diutissime & pene vltra limites humani æui vitam prorogaret: nam & Aristoteles, vt iam animaduersum, in eo libro quem scripsit de iis, quæ auditu mirabilia sunt, hanc πολυχρονιω-
Τῆν vocat. Quod miror fugisse diligentiam Luciani, in libro qui inscriptus est *Μακρόβιοι*, cum tam multos in eo catalogo longæuos referat, minus claros quam fuit Sibylla, quæ primum in omni vaticinantium multitudine apud ethnicos locum dignitatis tenuit, cuiusque viuacitas adeo prætergressa est vsitatos æui humani fines, vt in prouerbum abierit Sibyllæ senectus; Brodæo teste lib. 1. Variar. Lection. cap. 34. & Sibyllæ anni apud Papinium in Siluis

Euboici transcendere pulueris annos.

Pulverem enim Euboicum appellat, quem illa manibus haustum optavit esse mensuram numeri annorum quos victura esset, cum ei Apollo poscendi quod vellet arbitrium obtulisset. Quae de re ita Seruius memorat in 6. Æneid. ad hunc versum:

Olli sic breuiter fata est longæua Sacerdos.

Sibyllam Apollo pio amore dilexit, & ei obtulit poscendi quod vellet arbitrium. Illa hausit arenam manibus, & longam vitam poposcit; cui Apollo respondit, id posse fieri, si Erythram insulam in qua habitabat relinqueret, & eam nunquam videret. Profecta igitur Cumas tenuit: & illic defecta corporis viribus vitam in sola voce retinuit. Quod cum ciues eius agnouissent, siue inuidia siue miseratione commoti ei epistolam miserunt, creta antiquo more obsignatam. Qua visa terra, (nam erat de eius insula) in mortem resoluta est. Sane egregia fabella, ad quam & Ouidius respexit his versibus:

contempto munere Phoebi

Innuba permaneo: sed iam felicior ætas

Terga dedit, tremuloque gradu venit ægra senectus,

Quæ patienda diu est: nam iam mihi secula septem

Acta vides: superest, numeros ut pulueris equem.

Fabula, inquam, sed cui verum subesse, velut plerisque antiquorum, solers speculator inueniet. Si nihil aliud arena illa, quam manibus plenis Sibylla hausisse dicitur, significatum quam

ma

magnum tempus dicamus, in cuius fluxu varia sibi succedunt instantia, vt Aristoteles docet lib. 4. *Φυσικῆς ἀκροβάσεως*. Instantia dico, quæ partes temporis fluentes copulant, Græce *νῦν*, *nunc*: aliter punctum temporis & momentum, a motu quem tempus metitur, vocamus: sunt enim indiuidua, & punctis, quibus vniri & finiri partes magnitudinis intelliguntur, proportione respondent. Aïo igitur, arenæ granulis, cum sint minutissima, significari in ea fabula instantia temporis, si particula illæ paulatim per aliquam angustiam transmitti & perpetuo fluere cogitentur; vt in ea machina quæ pulueris lapsu horas metitur. Quod enim in clepsydra est aqua, id in eo horologio est arena siue puluis; quod propterea non in scite quidem Græco vocabulo e re inuento *κλέψαμμον* vocant. Elegans simulacrum temporis, sed cuius inuentor ignoratur, quod ingenue Polydorus Virgilius in librorum de rerum inuentoribus calce testatur. Quisquis autem huius inuentor fuit, ab hac fabula de arena & annis Sibyllæ originem duxisse arbitror, hincque occasionem datam horas arenæ fluxu & machinulæ conuersione metiendi. Huic autem amorem causam præbuisse ostendit Amalthæus in diuino epigrammate, quod quin hic adscribam temperare non possum:

Perspicuo puluis vitro qui diuidit horas,

Et leuis angustum sæpe recurrit iter,

Quondam erat Alcippus ; qui Gallæ vt vidit ocellos.

Arsit, & est rapido factus ab igne cinis.

Irrequiete cinis miseros testabere amantes

More tuo nulla posse quiete frui.

Quod igitur arenæ granulis tempus in ea fabula designatum est, aptius quicquam cogitari non potuit; quod numerum annorum numero arenæ particularum exæquandum poposcisse atque illi concessum ferunt, supra omnem fidem & fabulositatem videri debet; quemadmodum quod Phlegon Trallianus in Longæuis hanc mille annos tradit vixisse, credat qui volet: tametsi vitæ tempus illi longe vltra consuetos humanæ ætatis limites productum, tam consentienti auctororum testimonio credendum est. Ac quot annos vixerit, definire neque homini vlli promptum, neque ad rem pertinet: modo probabiles tam longæ eius & stupendæ viuacitatis causas indagare atque explicare non alienum a præsentis instituto arbitror.

Primum igitur nobis in hac consideratione occurrit vitæ genus & propositum. Procul enim ab hominum commercio in antris vni contemplationi deditam vixisse proditum est. Quibus rebus vitam in amplius æui spatium prorogari, non futiles rerum naturæ interpretes docent. De contemplatione quidem, quod corpus eius beneficio confirmetur atque etiam iuuenescat, sententia est Cardani in decimo quarto librorum de

de Subtilitate, tametsi vulgo aliter videtur: *Mens, inquit, in his que intelliguntur non laborat: aeterna enim est, velut & species.* Et rursus: *Non laborat igitur mens, quia in tempore non est; imo contemplatio ipsam animam exhilarat, & iuuentutem producit: viuimus enim tantummodo dum contemplamur.* Suffragatur Cardano Franciscus Baco Verulamius exercitati auctor ingenii in physicis, utpote ab ipsa curiositate per vniuersum prope terrarum orbem ad capiendas de rebus experientias quasi manu deductus. Quid igitur hic de iis qui secessu & contemplatione vitam transigunt, quales prisci anachoretæ fuerunt, & Sibyllam fuisse ponimus, senserit & scriptum reliquerit in eo commentario cui titulus est *Historia vitæ & mortis*, ipsius verbis subiungere placeat: *Vita religiosa & in sacris occupata videtur ad longeuitatem facere. Sunt in hoc genere vitæ otium, admiratio & contemplatio rerum diuinarum, gaudia non sensualia, spes nobiles, metus salubres, mærores dulces, denique renouationes continuæ per pœnitentias & expiationes: quæ omnia ad diurnitatem vitæ potenter faciunt. Quibus si accedat diæta illa austera, quæ massam corporis induret, spiritus humiliet, nihil mirum si sequatur longeuitas insignis: qualis fuit Pauli eremitæ, Simeonis Stilitæ, anachoretæ columnaris, & plurimum aliorum monachorum ex eremo & anachoretarum.*

Sed neque nobis ratio ex rei ipsius natura

prompta deest, quamobrem veram hanc opinionem credamus. Nempe vt ait Cardanus, magna est contemplationis voluptas: quod & Philosophus testatur lib. 10. cap. 7. *Moralium ad Nicomachum: δοκεῖ γὰρ (inquit) ἡ σοφία τρυφαισὶς ἠδοναὶς ἔχειν κατὰ μίσην καὶ τὰ βέλαια, mirabiles sapientia habere, puritate & fruendi constantia, voluptates videtur.* Sciunt autem omnes qui experiuntur. Puritate quidem excellunt, quia mentis operationem qua nihil sanctius sequuntur; stabilitate autem & constantia, ob naturam earum rerum quæ in contemplatione versantur: huiusmodi enim natura est rerum diuinarum quæ non mutantur. Cum igitur mens in his defixa hæret, simul & spiritus animæ ad omnem functionem ministri consistunt: minus igitur tunc dissipantur. Ita ea parte animi, quæ cæteris præest, erecta ac, vt Cicero in primo de Diuinatione ait, saturata bonarum cogitationum epulis, anima maxime vigescit & roboratur: quo fit, vt corpori magis dominetur, fluidam eius compagem potenter contineat, sibi que constringat. Cum enim anima sit actus & perfectio corporis, fieri non potest, vt ipsa, cum in optimo quem habere possit statu & perfectione constituitur, non in eandem boni societatem corpus naturali sympathia pertrahat. Hoc modo igitur fit, quod Apostolus dicit, corpus spiritale ex animali, quantum scilicet vitæ huius conditio fert; ac sic ab anima comprehenditur, vt minimam pro-

propriae substantiae dissipationem patiatur. Hæc quam apte veterum sapientum dictis congruunt, ex hocce Zoroastris oraculo patet,

Ἐκτείνων πύρρον νῦν

Ἐργον ἐπ' εὐσεβείης, φεύσον καὶ σῶμα σωώσης.
Si mentem ardentem ad opus pietatis intenderis, fluxum corpus seruabis. Neque enim puto aliquem esse tam vesanum, vt rerum diuinarum contemplationem pietatis operibus annumerandam negare audeat.

Quæ autem in contrarium Scaliger in 309 exercitationum earum quas ad Cardanum scripsit, contra eam opinionem affert, ea perfacile ex ea ipsa quam ibi habet disputatione soluuntur. quæ nihil aliud probat, nisi nimia & superflua contemplatione & vigiliis immoderatis dissipari spiritus tenuiores, animæ instrumenta, vitæ fomenta absumi atque fundamenta labefactari. Sed de huiusmodi speculatione quæ modum excedat, Cardanus eam se protulisse sententiam plane inficiatur, atque ita mentem suam declarat in prima actione in calumniatorem librorum de subtilitate: *Multum (inquit) interest inter contemplationem quæ est meditatio eorum quæ sciuntur, tum inuentionem rerum nouarum quæ delectant & vitam producant: & molestiam animi quæ acquiritur discendo atque interpretando cum difficultate.* Sed & Scaliger ipse eo loco offendit, non se de omni contemplatione eam censuram profiteri, sed de ea tantum, quæ modum excedit & nimio labore

fati-

fatigat. Ita disputatio illa ad nihilum redit, vel certe explanationis potius quam impugnationis loco haberi debet.

Alterum quod in Sibyllæ instituto & viuendi genere considerandum venit, est loci in quo frequentius agitabat conditio. Spelunca enim hanc pro domo vsam omnes dicunt. Satis incommo- dum quidem, & si mores nostros spectemus, in- gratum domicilium, præsertim feminæ; sed ta- men non fugiendum ei qui vitam quoquo modo in longius tempus producere velit, & diu quam bene viuere malit. Quod enim & talis habita- tio locorum subterraneorum iis qui illam ferre possunt ad longæuitatem non parum adiuven- ti afferat, cum rationibus e naturali contem- platione ductis, tum longæuorum complurium ex- emplis, qui sic vixerunt, docet Verulamius su- pra laudatus in Historia vitæ & mortis: ex quo non dubitat inter causas longæ vitæ hanc quoque referre, si quis in terræ cauernis habitet. *Vita* (inquit) *in antris & speluncis, ubi aer non recipit radios solis, possit facere ad longæuitatem: aer enim per se ad prædationem corporis non multum potest, nisi calore excitatus.* Certe si quis memo- riam rerum recolat, ex pluribus reliquiis & mo- numentis constare videtur, fuisse hominum ma- gnitudines & staturas longe iis quæ postea fuerunt grandiores, vt in Sicilia & aliis nonnullis locis. Istiusmodi autem homines in speluncis plerumque ætatem debebant: atqui diuturnitas ætatis & ampli-

amplitudo membrorum habent nonnihil commune. Etiam antrum Epimenidis inter fabulas ambulat. Suspicio etiam vitam anachoretarum columnarium simile quippiam fuisse vitæ in antris: quippe ubi radii solis parum penetrabant, neque aer magnas mutationes aut inæqualitates recipere poterat. Illud certum, utrumque Simeonem Stylitam, & Danielelem, & Sabam, atque alios anachoretas columnares admodum longæuos fuisse. Etiam anachoretæ moderni intra muros aut columnas septi & clausi longæui sæpius reperiuntur. Clara hæc Verulamii disputatio, quæ eo tendit ut longæuos qui in antris habitant propterea esse demonstrat, quia aer ibi minus radiis solis attenuatur & incallescit: qui cum sit immobilis & crassiusculus, minus adeo corpus penetret, non ita substantiam eius depascitur. Fortasse & qui e terra assidue manant halitus, ut supra dicebamus, valent ad corporis constipationem & quandam membrorum soliditatem afferunt, quæ res non parum conferre ad vitam diuturnam creditur.

Sed cum omnium philosophorum & medicorum sententia nihil adeo ad longam vitam faciat, quam alimentorum conditio & utendi ratio, hanc præcipuam Sibyllæ longæuitatis causam haud dubitem ponere. Conditio optima cibi ad diu viuendum est, ut sit simplex, nullis condimentis adulteratus: quicquid contra arguetur Marcio apud Plutarchum lib. 4. Sympos. cap. 1. & Eustathius apud Macrobium lib. 7. Sa-
tur-

turnaliorum cap. 5. Magis enim me mouet Aristotelis iudicium, qui in prima sectione Quaestionum naturalium insalubrem esse omnem in cibis varietatem pronuntiat: ἡ ποικίλη τροφή νοσῶδες παραχώδης γδ, καὶ ἑμία πέψις. Hæc namque negotium naturæ & perturbationem affert, propterea quod cibi multum diuersi eodem tempore non possunt a calore ventriculi confici, sed vnus citius, alius longiori tempore; quo fit vt vna & æqualis horum coctio non succedat, & simul cocta & cruda in venas rapiantur. Hanc autem confusionem vt valetudini, sic longæ vitæ multum obesse consentaneum est. Quod igitur Sibylla simplici admodum parabilique victu vsa sit, non multis verbis opus esse arbitror ad probandum de muliere solitaria & in antris viuente: sed nec vaticinii professioni & vitæ sanctitati cum ferculis lautarum mensarum & gulæ illecebris conuenit; potius cum simplici & puriore alimento. Ita enim Græcis mos eum cibum qui sit simplex & illaboratus *purum* vocare; quo genus propheticum & sapientes omnium nationum, qui longæui fuisse memorantur, vsos fuisse testatur Lucianus in Macrobiis. Locum adscribere placet, vt hominum in iis, quæ non modo ad vitæ longitudinem sed etiam sanctitatem faciunt, consensus pateat. Πιστανὸν δ' αὖ ἐστὶν, ἄνδρα θεοῖς ἀνακείμνον, καὶ καθαρωτέρα διαίτη χρωόμενον τὸν Τειρεσίαν Ὀπμιήκισον Εἰῶνα. καὶ γένη δὲ ὅλα μακροβία ἰσορρεῖται διὰ τὴν διαίτην.

ταν, ὡς περ Αἰγυπτίων οἱ καλὲ μῆροι ἱεργεγραμ-
 ματεῖς, Ασυρίων δὲ καὶ Ἀραβῶν οἱ ἐξηγηταὶ τῶν
 μύθων. Ἰνδῶν δὲ οἱ καλὲ μῆροι Βραχμαῖνες, ἄν-
 δρες ἀκριβῶς Φιλοσοφία χολάζοντες, καὶ οἱ κα-
 λὲ μῆροι δὲ Μάγοι, γένε τὸ μαυρικὸν καὶ Θεοῖς
 ἐνακείμῃνον, ὡς τε Πέρσαις, καὶ Πάρθοις, καὶ
 Βάκτροις, καὶ Χωρασμίσις, καὶ Δρείσις, καὶ Σά-
 καῖς, καὶ Μήδοις, καὶ ὡς τε πολλοῖς ἄλλοις βαρ-
 βάρσις. Ἐρῶ μένοι τέ εἰσι καὶ πολυχρόνιοι, διὰ τὸ
 μαγεύειν Δαιτῶ μῆροι καὶ αὐτοὶ ἀκριβέτερον. id
 est, *Credibile est autem, Tiresiam hominem Diis
 deuotum & puriore victus ratione vtentem ad lon-
 gissimum tempus vitam prorogasse. Quin totas
 nationes talis victus beneficio longæuas fuisse legi-
 mus. In his qui sacri scribæ apud Ægyptios dice-
 bantur; qui item apud Assyrios & Arabes fabu-
 larum interpretes; Brachmanes quoque Indorum
 accurate philosophiæ studiis vacantes; præterea
 quos magos vocant. Genus illud fatidicum &
 Diis dicatum apud Persas, & Parthos, & Ba-
 ctros, & Chorasmios, & Arios, & Saccas, & Me-
 dos, & alias multas gentes barbaras; qui & fir-
 ma corporis valetudine vtuntur, & longæui exi-
 stunt, cum magiæ beneficio quam exercent, tum
 quod & ipsi accuratiorem victus formam se-
 quantur.*

Atque hinc Lucianum propriis verbis con-
 uincimus, non recte omisisse Sibyllam in ea hi-
 storia, quam dat, longæuorum; quæ neque mi-
 nus Diis consecrata, neque minus vaticinio in-
 cly-

clyta fuerit, quam Tiresias: immo longe eo nobilior & in ore omnium fuit. Ex quo etiam verisimile est, non fuisse hanc magiæ imperitam, sed earum artium arcana edoctam quæ tantum cum Diis commercium haberet. Est autem Magia nihil aliud nisi *θεῶν ἑρμηνεία*; ita enim hanc Plato in Alcibiade I. definit, & ex illo Apuleius in Apologia: ratio scilicet colendi Deos. Quo pacto accepta ad religionem omnino pertinet; magusque plane idem quod sacerdos qui leges scit & docet ceremoniarum, fas sacrorum, ius religionum. Quem magiæ modum excellenter tenuisse Sibyllam, responsa ab ea edita & oracula indicant, de quibus infra. Cæterum obtinuit etiam usus ut Magia dicatur eâ scientiæ naturalis pars, quæ in virium naturæ occultarum experienciis versatur, & solerti agentium cum patientibus compositione inusitatos edit effectus, quos vulgus imperitum dæmonibus adscribit. Ita enim solent ignari de iis iudicare quæ captum eorum superant. Quidni igitur & huius magiæ gnaram fuisse Sibyllam dicamus, vitamque his artibus ad longissimum temporis spatium sibi conseruasse, quod quæ maxime in natura occultis ad longævitatē faciunt, siue proprio studio & inuestigatione, siue dæmonis cui ministrabat monstratu, comperta & explorata haberet? Certe Rogerius Baccho, celebris magiæ istius naturalis auctor, hoc artis illius præcipuum censet votum, ut aliquis sibi vitam ultra vsitatos

natu-

naturæ fines conseruet ; quemadmodum testatum reliquit in libello de mirabili potestate artis & naturæ his verbis: *Ultimus gradus in quem potest artis complementum cum omni naturæ potestate, est prolongatio vitæ usque in magnum tempus. Quod autem hoc sit possibile multa experimenta docuerunt.* Exinde exempla affert quorundam, qui vitam sibi arte & secretis medicamentis ad miraculum produxerunt. Quæ falsa necesse est videantur iis, qui naturæ potentiam & opes parum animo præ imperitia æstimare valent: quemadmodum etiam Plinius in septimo historiæ naturalis libro cap. i. admonet: *Naturæ vero rerum vis atque maiestas, in omnibus momentis fide caret: si quis modo partes eius ac non totam complectatur animo.* Sed de Sibyllæ vita longa & eius causis hæcenus.

CAPVT XIX.

De solitudine Sibyllæ, Et eorum qui soli viuere possunt differentiis.

Nunc & de Sibyllæ solitudine aliquid dicamus: quam quidem multum illi placuisse, ex aliis eius proprietatibus supra explicatis intelligi potest. Sed quia variis causis homines ad solitudinem impelli possunt, non videtur alienum a proposito eas causas considerare, ita enim fiet

vt magis fatidicæ illius ingenium & præstantia ab omnibus cognoscatur.

Primum illud constare debet, quod & cuius perspicuum esse arbitror, neminem posse in solitudine viuere nisi qui ad id vitæ genus natura aptus sit: aliter non diu in eo statu permanere poterit, sed aut eum mutabit, aut ipse mutabitur; hoc est, succumbet tædio & desperatione extinguetur. Aptus autem homo omnino & animo & corpore vt intelligatur, vtriusque partis habitus ad id institutum conspiret necesse est. Habitum voco quam liceat nobis cum Philosophis vocare aptitudinem, dictione haud Ciceroniana quidem, sed tamen clara & necessaria. Est autem aptitudo quædam accommodatio, qua quis natura vel habitu ad aliquid agendum vel patientium accommodatur. Quæ definitio est Augustini Niphi, inter recentiores Italiæ philosophos facile principis, in libro quem de iis qui apte in solitudine viuere possunt composuit. Qui liber inter alia eius opuscula, Gabrielis Naudæi conciuis mei viri clarissimi studio edita, extat.

Cum autem multa in corpore existant per quæ ad aliquid aptus quis censeatur; quæ scilicet corporis bona dicuntur; sunt autem hæc: sanitas, robur, viuacitas, pulchritudo, velocitas pedum, visus & aliorum sensuum acumen; ex his sanam & satis firmam corporis constitutionem solitario maxime esse necessariam censeat Niphus, & ex dicendis patebit. Sed & ea corporis constitutio
quæ

quæ sit ad diu viuendum accommodata, licet non simpliciter est necessaria, solitario tamen vt diu vitæ solitariæ bono fruatur, & felix dici possit, apprime esse conuenientem ex sequentibus etiam intelligetur. Neque enim felix quisquam, nisi in satis longo temporis spatio, in quo ætatis curriculum ad metam naturæ legitimam perducipossit, dicendus auctore Philosopho in primo Moral. ad Nicomachum. Quæ omnia magis postea patebunt.

Porro si iis quæ dixi corporis dotibus homines ad vitam in solitudine degendam idonei efficiuntur, non minus profecto eidem instituto fiunt apti iis quæ in anima sita sunt commodis, moribus scilicet ad omnem virtutem probe temperatis & apta animi ad contemplandum indole, cuius præcipue operatione ceu necessario alimento vita in secessu sustentari potest. An autem & externa fortuitaque commoda ei qui in solitudine victurus sit necessaria sint, quæritur. Amplas quidem opes impedimento esse potius quam adiumento secessum & pacem amanti manifestis vita ipsa documentis monstrat; diuites sentiunt quibus fortuna mentem non ademit, neque illud euenit, *stultitiam patiuntur opes*. Præterea vbi res ampla est, ibi negotia & multitudo ministrantium adsit necesse est, aut breui omnis illa opulentia dilabatur & pereat. Neque enim dominus per se domestica omnia agere possit: quo fit vt nemini valde locupleti solitario & otio-

so esse liceat. An autem mediocris res familiaris parata solitario esse debet, ad eorum suppeditationem quæ sunt vitæ necessaria? Victum utique & vestitum habeat necesse est, sine quibus viui nullo modo potest. Verum neque istud de omni solitario liceat pronuntiare: sunt enim plures eorum modi, vt videre est apud eundem Niphum dicto libro *de iis, qui apte in solitudine viuere possunt*. Quatuor autem distinguit genera solitariorum: vnum diuinum & heroicum; alterum ferinum; tertium quod humanum appellat; quartum ciuile. Primum & alterum genus habemus apud Aristotelem in primo πολιτικῶν cap. 2. duobus locis: καὶ ὁ ἀπολις διὰ φύσιν καὶ ἔξω διὰ τύχην, ἢτοι Φαῦλος ἔστιν, ἢ κρείττων ἢ ἀνδρωπός. *Qui absque ciuitate est per naturam non autem fortuna coactus, is aut nequam est, aut homine melior.* Rursus paulo infra in eodem capite; ὁ δὲ μὴ δυνάμει κοινωνεῖν, ἢ μηδὲν δεόμενος δι' αὐτάρκειαν, ἔδὲν μέγας πόλεως. ὡς ἢ θεῖον ἢ θεός. *Qui autem in communi societate esse non potest, aut nulla re indiget, quod sibi ipse sufficiat, non est pars vlla ciuitatis: quare aut bestia est aut Deus.* Reliqua duo genera solitariorum licet non tam expresse notata apud Aristotelem ostendere possumus, tamen ex variis eius dictis accipiuntur. Interim quem *humanum* vocet solitarium Niphus, ipse ibidem explicat: hunc scilicet; qui in agris quidem & locis remotis degit, verum non ita totus in contemplatione est, vt non aliquam

quam rei familiaris curam habeat, ac famulis, qui sibi more hominum necessaria subministrent, v-
tatur. Hunc autem vitæ solitariæ modum exprimit Niphus ex iis quæ habentur in lib. 10. Moral. ad Nicomachum, quo loco Philosophus quem proponit contemplatione beatum, licet hunc *ἀναγκέστατον* censet, rebus tamen externis non posse carere statuit, quia homo est: *δέησθ' δὲ καὶ τῆς ἐκτὸς ἐνημερίας ἀνθρώπων ὄντι.* Huius vitæ exempla habemus in Democrito, qui vt Hippocrates in epistolis testatur, rare agebat libris & contemplationi vacans, non tamen sine famulis qui rem familiarem curarent: in Heraclito, qui in montibus viuebat, tametsi hic propior solitariis diuinis: in Anaxagora, qui patrimonium amplum propinquis concessit, vt ea cura liberatus vni contemplationi vacaret: in Platone, qui in Academia secessu nemoroso atatem philosophiæ studiis transegit: in Marone & Horatio, qui vrbis contemptores amica Musis otia latis in fundis suis carpebant, seruorum interim & vernarum turba succincti.

Ciuilem demum appellat solitarium, quisquis in vrbe agitans ortu & habitatione ciuis dici potest, non autem viuendi instituto, quia nullam reipublicæ attingit partem, & prorsus a negotio omni publico abstinet. Talem vitam Athenis agebat Socrates, vrbi ita affixus vt quæ extra mœnia essent ignoraret, & præ ignorantia miraretur, cum aliquando in vicinum agrum a Phædro

deductus fuisset; quo nomine eum Phædrus amice increpat. Cui ille hunc in modum respondet: Ignosce mihi, optime Phædre: nam discendi cupidus sum, agri vero & arbores nihil me docere possunt, sed homines qui in vrbe versantur. Homines ii vt plurimum adolescentes ingenui, aut sophistæ, aut vates, aut rhapsodi erant, cum quibus in gymnasiis & palæstris aut amicorum conuiujs disputabat. Ita ciuis erat Socrates & non erat; loco vt dixi ciuis, viuendi ratione solitarius, quia veri vbique inuestigator & contemplationi addictus, cui inter vrbis strepitus vacabat: vel, vt Niphus dicit, mente solitarius, corpore ciuilis. Nec dubitem in eodem ciuiliū solitariū albo ponere Ciceronem, post amissam rempublicam, ex iis quæ habet in præfatione libri secundi Officiorum: *Cum autem respublica, in qua omnis mea cura, cogitatio, opera poni solebat, nulla esset omnino; ille scilicet literæ conticuerunt, forenses & senatoriæ. Nihil autem agere cum animus non posset, in iis studiis ab initio versatus ætatis, existimaui honestissime molestias deponi posse, si me ad philosophiam retulisset.* Omnes denique qui in vrbibus versantes philosophiæ & aliarum ingenuarum artium studiis ætatem transigunt, in eandem solitariū classē esse redigendos palam est. Ac de quadruplici solitudinem colentium genere hæcenus.

Ex his ad quam potissimum horum solitariū classē Sibylla pertineat, non difficile est

constituere. Iis enim quos Aristoteles deos, Niphus diuinos appellat, esse aggregandam, non immerito aliquis existimauerit, quæ in antris habitaret, & re familiari & famulatu omni careret, sola (vt verisimile est) benignitate eorum quibus responsa dabat de futuro vitam toleraret. Neque huic coniecturæ obstat, quod Erythræa dicta sit, aut ab aliis vrbibus nomen traxerit. Non enim sic nominata, quod in vrbibus habitaret, sed quia prope & in regione, quod ad denominationem sufficit. Sed de his nominibus infra accuratius agemus; quæ hominibus imposuerunt, vt quæ vna esset vates, plures esse crederentur. Sic vixisse Sibyllam arbitror (absit comparationi inuidia) vt olim lumina eremi Paulus, Antonius, Hilarion vixerunt: vel vt Elias Thesbites, & Iohannes Baptista, ambo diuiniissimi & digni qui angelis potius quam hominibus annumerentur. De quorum vita in hoc mundo sic Paulus Apostolus loquitur ad Hebræos cap. II. versu 37. *ἠὲν ἦλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν ὑπερέμβροι, θλιβόμενοι, κακῶς ἐμβροι (ὡν σὰρξ ἦν ἄξιον ὁ κόσμος) ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὄραις τῆς γῆς. Circumtuagati sunt in ouium & caprarum pellibus, egentes, pressi & afflicti, quibus dignus non erat mundus; in solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis & cauernis terra.* Quibus addit Niphus Elpidium Cappadocem, qui bis tantum vescebatur in hebdomada; Medericum Edunensem, qui semel

tantum ; & Aristotelis temporibus Polydorum Prieneum , quem sola contemplatione vixisse , neque vnquam alimentis aliis aut vestimentis externisue vllis vsum tradunt. Quod si verum est , supra naturæ humanæ conditionem factum videri debet ; siue quapiam diuina forte accidit ; siue , quod potius reor de ethnico , dæmonis potestate talibus prodigiis hominibus aliquando illudentis , ad faciendam iis diuinitatis opinionem : vel innata illi ambitione imitandi opera Dei in sanctis ; de quo supra est dictum. Est enim dæmon simia Dei.

Quod cum considero , non mihi videtur absurdum , aliquid eiusmodi dæmonem patrasse ad sustentandum Sibyllæ corpusculum , quale Deum fecisse legimus ad necessaria Eliæ & Joanni præcursori suppeditanda in deserto : & postea Paulo anachoretarum principi , auctore Hieronymo in eius vita. Legimus in tertio Regnorum , Eliam cum esset in solitudine torrentis Carith pastum fuisse a coruis , singulari Dei prouidentia illi necessaria hoc modo exhibente. *Et factum est verbum Domini ad eum dicens : recede hinc & vade contra orientem , & abscondere in torrente Carith , qui est contra Jordanem ; & ibi de torrente bibes : coruisque præcepi , vt pascant te ibi.* Non me latet ambiguum esse nomen in textu Hebræo , quo non modo corui sed etiam Arabes intelligi possint , vt notat Hieronymus ad hæc verba Esaia 15. *Et visitatio eorum ad torrentem salicum ducent eos ;* sed

sed rectius eo loco Regnorum coruos exponi, res quæ ibi agitur declarat: iubet enim Deus abscondi prophetam in torrente &c. Quomodo igitur absconditus potuit alimenta accipere ab hominibus & latere regem Achab? Confirmat & quod de Paulo primo anachoreta idem Hieronymus tradit, quem itidem sexaginta annos in solitudine corui ministerio panem quotidie afferentis sustentatum refert. Diuinus autem Joannes præcursor a puero in desertis versatus melle agresti & locustis vitam tolerasse narratur Matth. 3. 4. Quidni igitur, si dæmonia diuinis opera comparare licet, eodem modo credamus dæmonis industria pastam in antris & desertis Sibyllam?

Non desunt tamen qui nonnullam corporis humani proprietatem in diuinis solitariis subesse suspicentur. Qua de re Philosophus Sueffanus dicto loco hunc in modum refert: *Alii vero boni Peripatetici eum solitarium posse conditionem, qua superat humanam naturam, lucrari autumant ex principiis generationis. Homo enim ex principiis ortus non modo elementariam naturam sibi comparare potest, qua est calidus, frigidus, humidus, vel siccus, aut inter hos medius; quæue est cholericus, sanguineus, phlegmaticus, melancholicus, vel inter hos temperatus; verum etiam eam quæ a medicis hodie materialis complexio dicitur, quæue insequens materiam appellatur: sic enim nunc vocatur. Vbi complexionem materialem vocat, quæ propriam cuiusque hominis particularis materiam sequitur;*

tur; quam scilicet alias proprietatem indiuidualem dicimus: cuiusmodi innumerabiles existunt in hominibus, cum nemo sit cui non sua a primordiis naturæ atque ortu contigerit. Huiusmodi etiam proprietatem agnoscit Auenrois in sexto eorum librorum, quos vulgus Colliget nomine barbaro appellat. *Qualibet materia, inquit, habet accidentia propria & fixa in ipsa, sine accidentibus quæ manant a forma. Et hæc accidentia, quæ sunt in materia sunt causæ varietatum, quæ in naturis indiuiduorum inueniuntur.* Non immerito autem has proprietates *materiales* vocant: cum enim ad formam, quæ speciem humanam constituit, referri non possint, superest vt materiæ adscribantur; non illi communi omnibus, sed vt dixi, propriæ cuiusque hominis, quæ vt apertius exponam, nihil aliud est nisi modus quidam & qualitas temperamenti, quam Galenus in I. ad Glauconem initio, *ἰδιοσυγκρασίαν* vocat: ex qua eæ proprietates manant quas Alexander in præfatione problematum *ἰδιότητας ἀρρήτους* ab iisdem medicis dici testatur.

Censet igitur Niphus, Aristotelis sententia talem interdum fieri concursum elementorum in corporis constitutione, ex quo aliquis ingenio ad virtutem inusitato & continentia heroica nascatur: præterea quam paucissimis aut nullis eget alimentis & tegumentis, vitam denique ultra humanæ viuacitatis metam proroget. Quin Gentilis Fulginas, qui Auisennam commentariis
illu-

illustravit, Eliam prophetam ex perfecta temperamenti æqualitate, & æquilibræ ad vnguem in eius corpore proportionem elementorum, potuisse quavis in mundi regione & elemento consistere putat; quod eius corpus æquatis perfecte elementorum qualitatibus ad vnam potius quam aliam loci differentiam non inclinaret. Ex quo factum credit, vt propheta ille in turbine igneo & curru equorum flammantium recipi posset. Hoc scilicet nixus dicto Auenrois, quod est in primo de cælo text. comm. 7. *si componeretur (inquit) æqualiter aliquod corpus, posset non moueri omnino sed stare, quocumque in loco poneretur.* Vbi ingenii humani imbecillitatem contemplari licet, & doctorum infelicitatem conqueri, quibus ipsa illudat philosophia, ipsa ratio superflua causarum indagacione in insaniam erumpat. Nam si quod Gentilis opinatur verum sit, sequitur & Christum Dominum eadem ad amussim æquali elementorum proportionem ambulasse pedibus super mare, & quadraginta dies totos in eremo absque cibo & potu tolerasse. Omnia quæ de miraculis eius & aliorum sanctorum leguntur, ad aliquam occultam naturæ proprietatem, puta animæ præstantem vigorem vt censuit Algazel, aut ad materialem complexionem & indiuidui proprietatem referretur. Ita multorum, quæ religio credenda proponit, fides periclitabitur, imo prorsus labefactabitur. Quanto fatius est atque etiam veræ philosophiæ congruentius, in arduis eius-

modi

modi & inusitatis aliquam vim agnoscere natura præstantiorem, quæ talia moderetur, neque naturalibus causis assignare, quæ earum potentiam superant? Quo sane tandem Sueslanus philosophus redit, qui hic Peripateticorum suorum partes mauult deferere, quam veritatem. Ita enim sermonem de solitario diuino terminat: *Verum inter nos & Peripateticos hanc differentiam arbitramur. Nam Peripatetici illud fieri posse putant nature tam vniuersalis quam particularis beneficio: quod Auifenna dilucide exponere emisus est. Nos vero in Joanne Baptista & aliis id genus ex diuina ordinatione factum esse censemus: quam diuinam ordinationem licet Aristoteles ignorauerit, qui cuncta lumine naturali tradit, tamen id factum esse aliquando, nec ignorauit, nec negauit, cum huiusmodi hominem libro Politicorum primo appellet Deum.*

CAPVT XX.

De ferina ad vitam solitariam indole, & de belluinis temperamentis.

Sed de viris illis sanctissimis, quantum iis natura, quantum naturæ auctor Deus facultatis ad virtutem contulerit, Theologis accuratius discutiendum relinquamus. Vt autem susceptum de Sibyllæ solitudine sermonem absoluamus, consequens videtur vt de ea quoque solitarii differen-

ferentia, quæ minus nobilis & bestiam sapit, aliquid pro instituti modo dicamus. Quosdam igitur nasci ingenio tam inhumano, ut societatem ferre non possint, quos Græci ἀπανθρώπης & μισανθρώπης, hoc est, *ab hominibus alienos & abhorrentes, hominum osiores*, vocant, multis rerum & literarum documentis ostendi potest. Primum enim Cyclopes occurrunt apud Homerum, ferarum ritu in montium speluncis viuentes, nulla inter se societate aut commercio coniuncti: ita enim de iis tradit,

ἑμιστέυει ἡ ἕκαστος

Παίδων ἢ ἀλόχων· ἄλλήλων ἀλέγχοι.

Fus autem dat unusquisque

Liberis atque vxoribus: neque se inuicem curant.

Hos igitur agrestes natura & ferinos fuisse, vitæ institutum & consuetudo indicat; quam ut plurimum ex natura proficisci Galenus in libro quem de ea scripsit, notat. Sed & Timon ille Atheniensis in eo albo, vniuersi generis humani odio insignis & nomen adeptus: nam μισάνθρωπος vulgo dictus fuit. Fortassis & Metabus Priuernatium regulus, Camillæ pater, talis fuit; de quo Maro in vndecimo Æneidos sic:

Non illum tectis vlla, non mœnibus vrbes

Accepere: neque ipse manus feritate dedisset.

Ita enim Seruius exponit: *si qui etiam eum suscipere voluissent, ille tamen eorum consortia morum feritate fugisset.* Heroicis autem temporibus Hippolytus Thesei filius intractabili quadam mo-

rum

rum duritia & toruitate inflexibili fuisse memoratur, ideoque in montibus & locis solis venatibus se exercens hominum congressus fugiebat: qui vsque adeo ferus & inhumanus fuisse dicitur, vt nullis se mulierum illecebris inflecti pateretur. Quæ res illi magnam perniciem attulit insidiis nouercæ, vt tragœdiis vulgatum. Quin ne morte quidem mores pristinos & solitudinis amorem narrant deponere potuisse, sed ad vitam postliminio reuocatum arte Æsculapii vixisse exinde semper abstrusum in siluis.

*At Triuia Hippolytum secretis alma recondit
Sedibus, & Nymphæ Ageriæ, nemorique relegat;
Solus vbi in siluis Italus ignobilis euum
Exigeret.*

Atque hæc istius generis hominum, qui ingenii feritate solitariam vitam sequuntur, exempla attulisse sufficiat. Sed viros huius monstri reperi, qui hominum societatem fugiant & auersentur, non adeo equidem admirer; quam nonnullas in eodem albo feminas extitisse, quæ scilicet solæ in antris ferarum more viuere vellent. Multo enim mitiore sunt ingenio quam mares, in beluarum etiam genere, Aristotele auctore lib. 9. Histor. animal. cap. 1. tum quanto iis corpus infirmius quam viris contingit, tanto minus viuere possunt in solis locis & priuatione omnis auxilii humani. Quod tamen aliquæ eiusmodi extiterint, exemplo esse potest Atalanta Jasonis filia apud Ælium lib. 13. Var. Hist. cap. 1. Enimvero

uero si quæ de eius virginis moribus & habitatione narrat, vera sunt; vrsis potius quam puellis annumerandam putem. Quid enim aliud dicam de ea, quæ ab infantia lupæ vberibus educata, in Arcadiæ montibus antro & siluis horrendis inclusa vixerit? Nec dubitem, inter alia agrestis & ferinæ indolis argumenta ponere inusitatam velocitatem pedum, qua feras quoque ipsas cursu assequebatur fugientes, aut irruentes post se relinquebat & frustrabatur. Habebat & in vultu ferinum quid, certe asperius rigidiusque quam ferri posset in femina, nedum virgine; tametsi pulchram fuisse & viris expetitam Ælianus dicit: in quo aliqua est pugnancia. Sic autem de oris eius filo & specie prodit: ἀρρένωπὸν ἢ καὶ γρηγὸν ἔελεπε. τὸ μὲν καὶ ἐκ τῆς θηρίας τροφῆς. ἐπεὶ καὶ θυμοειδὴς ἦν. & paulo post: κορικόν τε καὶ ῥαδιῶν ἔδεν εἶχεν. ἃ δὲ ἐκ θαλάμῃς παρθῆς, ἃ δὲ ἦν τῶν ὑπὸ μητέρας, καὶ τίτταις τροφόμενων. id est, fuit virili & toruo aspectu: quod illi ex victu ferino; siquidem & incunda erit. Puellare quidem nihil neque molle habuit: neque enim de thalamo prodierat, aut more aliarum sub matre & in nutricis gremio educata fuerat. Merito igitur dissimilis aliis, cui tam diuersa educatio & viuendi genus contigisset. At Vates incomparabilis hæc omnia in Camilla, fera quoque virgine & similiter educata, vno epitheto expressit, vel certe cogitandum obiecit:

Turnus ad hæc oculos horrenda in virgine fixus.
 Timanthis velamen est hoc epithetum, quo audito

dito plura se animo offerunt, quam Poeta vllis verbis exprimere potuisset.

Simile quid in corporis habitu & oris effigie cultuque Sibyllæ fuisse putandum est, quo & ipsa visu horrenda dici posset; tametsi verbis exprimere promptum non est, sed animo aestimare licet, quæ ad venerationem visentes impelleret, humanam fugeret societatem, in antris habitaret, victu non minus diuerso vteretur. Ex quo etiam verisimile fit, & prope adducor vt credam, hanc in ordinem potius & classem referendam eorum solitariorum, quos Aristoteles feris comparat, quam eorum qui studio contemplationis secedunt, atque vt deorum vitam agentes diuinitatis appellatione ornantur. Quæ coniectura si cui magis arridet, non continuo improbare debet quæ supra de ingenii felicitate & mentis præstantia in Sibylla exposuimus; sed cogitare debet, in tam vetustis & ideo incertis neque a quoquam hactenus tentatis, ita nobis esse versandum vt possimus, ac sufficere, si multa hinc inde conferamus verisimilia, atque in medio ponamus doctis & cordatis viris diiudicanda; ex quibus quisque quod magis placeat eligat. Sicubi enim alias, hic profecto suo cuique abundare iudicio licet.

Solum quid *feritatis* vocabulo intelligam, nolum quemquam ignorare. Non enim quam virtuti heroicæ opponit Aristoteles, quouis vitio deteriori, hominum humanitatis omnis expertium & sola figura differentium a belluis: qualis feri-

feritas est anthropophagorum, & si quæ aliæ nationes sine lege, sine religione, solis sensibus brutorum more viuunt; de quibus Aristoteles in septimo Moralium cap. 6. Sed eorum, qui naturali animi rigore & toruitate a societate abhorrentes vitam segregem eligunt; cumque montium speluncis abditi, vel in campis desertis vagantes, victu infelici vtantur, variis cæli iniuriis pateant, minus tamen morbis vexantur, sed causis externis fortius quam pro natura humana resistunt: quibus si aliquando lædantur, ac morbos contrahant, ab iis sponte nulla medicorum opera euadunt. Quod esse belluinum testatur Auenrois lib. 7. Colliget. cap. 31. Verba adscribam: *Multos inuenies complexiones habentes densas, qui ex fortibus agritudinibus euadunt sine medico & medicina: sicut barbari & Arabes, qui in deserto habitant. Et hoc fit, quia aliquam cum brutis assimilationem habent; & pro maiori parte hoc accidit illis qui complexionem habent effrenem.*

